

Mezinárodněprávní odpovědnost korporací

Kamila Kuběnová
Jolana Taberyová
Dominik Židek

3. květen 2010

Osnova aneb na co se podíváme?

- Korporace – pojem, specifika, právní úprava v mezinárodních dokumentech
- Nejčastější prohřešky korporací
- Ropovody v Barmě – rozbor před filmem
- Saipan – nucené práce pro americké textilky
- Závěr

Korporace – pojem, specifika

- **Co to vlastně jsou „nadmárodní obchodní společnosti (korporace)“?**
 - nadnárodní právnické osoby s mnohými specifiky
 - faktická moc opřená o velké obraty => zásahy do práv jednotlivců
- **Jaká jsou ta specifika zabraňující aplikaci právních norem?**
 - koncept existence právnické osoby
 - samotný nadnárodní charakter: subjekty nezávislé na konkrétním území státu
 - faktická ekonomická moc způsobuje absolutní benevolenci ze stran států tyto společnosti postihovat

Korporace - právní úprava v mezinárodních dokumentech I

- **Je tedy vůbec možné, aby bylo státní donucení (v případě snahy státu) vůči korporaci dostatečné?**
 - snaha zde je: 2004 schválen Komisí pro lidská práva OSN *„Návrh Norem odpovědnosti nadnárodních společností a ostatních obchodních společností týkající se lidských práv“*
- **Jak jsou definováni adresáti těchto Norem?**
 - „nadnárodní korporace znamená ekonomickou entitu operující ve více než jedné zemi, nebo seskupení ekonomických entit operujících ve dvou a více zemích – jakákoliv je jejich právní forma, ať už v jejich zemi sídla, nebo v zemi v níž vyvíjí činnost, a ať už řízené individuálně či kolektivně“

Korporace - právní úprava v mezinárodních dokumentech II

- Co vlastně tyto Normy obsahují?

- základní souhrn lidskoprávních, sociálních a enviromentálních práv, zakládají i další specifická procedurální pravidla v mezinárodní činnosti korporací

- Do jaké míry jsou korporace nuceny dodržovat tyto Normy?

- Normy jako takové nikdy státy nechváleny => **neexistuje** právní prostředek, jak donutit korporace Normy dodržovat
- byl to tedy pokus, který selhal => ovšem nastartoval další vývoj
- prof. J. Ruggie: „*Zvláštní zmocněnec generálního tajemníka OSN pro lidská práva a nadnárodní korporace*“

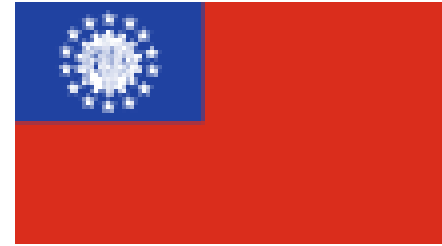
navrhl doporučení, která se sestávala v rozdělení problematiky do tří pilířů: odpovědnost států; odpovědnosti korporací; přístup ke spravedlnosti pro oběti porušování lidských práv

Korporace - právní úprava v mezinárodních dokumentech III

- **Další dokumenty řešící tuto problematiku:**
 - Všeobecná deklarace lidských práv
 - Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
 - Úmluva o právech dítěte
 - Úmluvy Mezinárodní organizace práce:
 - Úmluva 1 (o pracovní době)
 - Úmluva 29 (o nucené a povinné práci)
 - Úmluva 87, 98 a 135 (o svobodě sdružování a ochrana práva odborově se organizovat)
 - Úmluva 111 (o diskriminaci)
 - Úmluva 138 (o minimálním věku)
 - Úmluva 135 a doporučení 143 (o ochraně zástupců pracovníků)
 - Úmluva 155 (o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci).

Nejčastější prohřešky korporací

- **Pracovní podmínky** (typicky subdodavatelské továrny v JV Asii)
 - nucené nebo povinné práce, dětská práce, zdravotní a bezpečnostní pravidla, svoboda sdružování a kolektivního vyjednávání, diskriminace, maximální pracovní doba
- **Podíl na mezinár. zločinech, kterých se dopouští zločinné režimy** (Barma, Kongo)
 - genocida, financování válčících stran mučení, hromadné popravy, popravy bez soudů
- **Svoboda sdružování a projevu**
 - potlačování demonstrací, najímání bezpečnostních agentur, které násilně potlačují protesty postižených obyvatel nebo odborových hnutí
- **Porušování práv domorodých obyvatel**
 - likvidace jejich přirozeného životního prostředí, porušování práva na vodu (znečištění, vyčerpání), násilné vystěhovávání
- **Ekologické havárie**
 - export toxického odpadu úniky ropy při její těžbě nebo přepravě (Chevron, Texaco, Skanska, Repson v Amazonii, Shell v Nigérii), emise z metal. a chemických továren
- **Korupce veřejných činitelů za účelem získání výhod**
 - povolení k činnosti, protizákonné devastace životního prostředí, získávání veřejných zakázek, tlak soukromých firem na stát

Plynovod v Barmě

- **Yadanna projekt** – stavba ropovodu přes území Barmy
- Konsorcium spol. Total (Fr), Unocal (US), PTTP (T), MOGE (B)
- Barmská armáda – poskytování ochrany za 15 mil.\$/rok → posilování výzbroje milic vládnoucí vojenské junty a represivního režimu
- **Doe v. Unocal** - 1994 – žaloba proti spol. Unocal
- Alien Tort Claims Act (ATCA)
- asistence barmské vojenské juntě v porušování lidských práv
- Nucená práce, vraždění, mučení, znásilňování, olupování vesničanů, konfiskace půdy a nucené vystěhovávání

● Earth rights international

- Zástupce 15 vesničanů
- nevýdělečná organizace aktivistů, organizátorů a právníků se zaměřením na LP, životní prostředí a odpovědnost korporací a vlád
 - dokumentuje porušování lidských práv, shromažďuje fakta, zjištění zveřejňuje prostřednictvím kampaní, zpráv a článků
 - organizuje společnosti zabývající se LP, zastupuje osoby, jejichž „earth rights“ byla porušena vládami a nadnárodními korporacemi, podává žaloby
 - vzdělávání jedinců ohledně jejich práv a informuje je jak svědčit u mezinárodních organizací

- **Konec sporu – duben 2005 – mimosoudní vyrovnání**

- odškodnění pro barmské domorodce
- „historické vítězství“ v otázce LP a velký krok k odpovědnosti společností, také inspirovalo další země (Nigérie nebo Indonésie) v boji za dodržování základních LP
- týdny po soudním procesu, společnost Unocal koupila společnost Chevron
- **Současnost** – stálé napojení na barmskou armádu poskytující ochranu → násilné činy
- projekt stále vydělává miliardy US dolarů pro barmskou vládu
- Společnosti navíc slouží jako inspirace podobným projektům

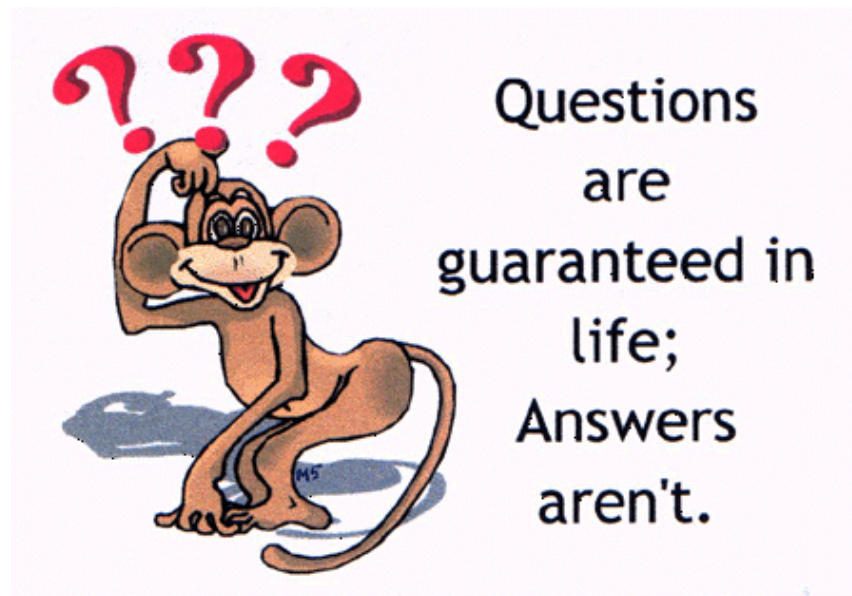
Saipan – nucené práce pro americké textilky

- Severní Mariany součástí USA, ale vyňaty z působnosti některých zákonů (pracovní, přistěhovalecké, daně, kvóty)
- Příliv přistěhovalců z nejchudších států, kteří si přijeli splnit „americký sen“ (zejména ženy – šičky z Číny, Thajska...)
- 5000 \$ „náborový poplatek“, ubytování v pokojích po 10-ti
- Hodiny neplacené práce, zákaz vycházení, nebezpečné pracovní podmínky, zkažené jídlo a nepitná voda, fyzické i psychické týrání, nedostatečná lékařská péče, vyhrožování
- Podána žaloba – soud uznal, že pracovníci trpěli, ale ze strany textilky se nejednalo o otrokářství, neboť lidé měli možnost továrny opustit
- Po 3 letech uzavřena dohoda o dodržování základních práv pracovníků, vyplaceny náhrady

Otázky

Jsou-li nějaké otázky, nyní máte prostor pro jejich položení.

Zdroje a použité prameny

- FRANC, Pavel. Odpovědnost nadnárodních společností v mezinárodním právu veřejném, I. díl. *Via iuris* [online]. Brno. Dostupné z: <http://www.viaiuris.cz/index.php?p=msg&id=48>.
- www.osn.cz; www.mpsv.cz; www.mpo.cz
- www.earthrights.org; www.waronwant.org;
www.reclaimdemocracy.org; www.allbusiness.com;
www.aktualne.cz; www.corpwatch.org; www.shellguilty.com;
www.labournet.net; www.edendale.typepad.com;
www.law.monash.edu.au; www.crocodyl.org

Děkujeme za pozornost

Kamila Kuběnová
Jolana Taberyová
Dominik Židek

